

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 18/2015

17.09.2015

UUODEN 2016 TALOUSARVION VALMISTELUN PERUSTEITA

Talouden nykytila

Seurakuntien taloudellinen tila säilyi pääosin edellisvuoden tasolla tarkasteltaessa vuoden 2014 tilinpäätöksen tunnuslukuja. Vuosikatteen määrä aleni, mutta sen osuus poistoista pysyi hyvällä tasolla 116 prosentissa. Seurakuntien yhteenlasketut rahavarat lisääntyivät ja rahavarojen riittävyys päivää -tunnusluku kasvoi ja ylitti 200 päivää. Samaan aikaan vieraan pääoman määrä kuitenkin kasvoi noin neljä prosenttia. Kirkollisverotulot alenivat yhden prosentin ja osuus yhteisöveron tuotosta kasvoi 10 prosenttia. 56 seurakuntataloudella oli negatiivinen vuosikate, määrä aleni kahdella. Negatiivinen tulos oli 112 seurakuntataloudella ja niiden määrä kasvoi yhdellätoista. Siten tilikauden tulos oli negatiivinen yli kolmanneksella seurakuntatalouksista. Toimintatuotot kasvoivat reilut kaksi prosenttia ja toimintakulut alenivat prosentin verran. Käyttötalouden nettomeno aleni 1,5 prosenttia. Henkilöstökulut alenivat yhden prosentin kun huomioon ei oteta jaksotettuja eikä aktivoituja palkkoja. Yhteisöverotilitykset ovat vuonna 2015 noin 10 prosenttia korkeammalla tasolla kuin viime vuonna. Vuoden 2016 alusta lukien yhteisövero-osuuden korvaa Kirkon keskusrahastolle maksettava 114 miljoonan euron suuruinen valtionrahoitus, josta seurakunnille tilitetään 107 miljoonaa euroa.

Kirkollisverotulojen arvioidaan alenevan noin kaksi prosenttia vuonna 2015 vuodesta 2014.

Suomen talous on supistunut jo neljättä vuotta peräkkäin. Vaikkakin viimeisin Tilastokeskuksen julkaisema BKT-lukema oli hiukan plussan puolella. Loppuvuoden ennusteen talouden kehityksestä ovat enimmäkseen miinusmerkkisiä.

Kuluttajahintojen vuosimuutos eli inflaatio on ollut alhainen jo usean vuoden ajan. Trendinä alle kahden prosentin tasossa se on ollut vuodesta 1995 alkaen. Vuonna 2011 inflaatio kävi finanssikriisin jälkeen neljässä prosentissa, mutta on laskenut siitä lähtien ja painui negatiiviseksi keväällä 2015.

Ennusteita vuodelle 2016

Kokonaistalouden kasvu antaa odottaa itseään. Ainakin vuodesta 2012 alkaen kokonaistalouden on vuosittain ennustettu kasvavan, ennusteet ovat vaihdelleet 1,2 ja 1,8 prosentin välillä. Talous on kuitenkin kyseisinä vuosina taantunut. Vuodeksi 2016 valtiovarainministeriö ennustaa reilun yhden prosentin kasvua. Ennustetta tukevat vain ohuet tiedot paremmasta talouskasvusta. Kasvun odotetaan vahvistuvan euroalueella ja erään arvion mukaan Venäjän kaupan romahdus ei enää vaikuttaisi ensi vuonna Suomen vientinäkymiin. Talouden kehitys on kuitenkin paljolti arvailujen varassa. Kasvunäkymät ovat edelleen heikot, vaikka talouden ennustetaan kasvavan noin prosentin verran.

Talouden kasvun jarruina ovat teollisuuden heikot vientinäkymät, ja toisaalta valtion ja kuntien välttämättömiksi katsotut säästötoimet, jotka osaltaan heikentävät kokonaistaloutta. Julkisen talouden välittömien sopeutustoimien vaikutukset ovat vuonna 2016 noin 1,4 miljardia ja vuonna 2017 noin 2,5 miljardia euroa. Kyseiset summat ovat suurelta osin henkilöstökuluja ja siksi näiden toimien odotetaan vaikuttavan kirkollisverotulojen määrää vähentävästi.

Kirkollisvero ja jäsenmäärän kehitys

Seurakuntien jäsenmäärän aleneminen on jonkin verran taittunut. Kirkosta eroamisia on vuoden 2015 elokuun loppuun mennessä ollut vähiten pitkään aikaan. Syyskuussa eroamiset ovat jälleen lisääntyneet. Seurakuntien on edelleen jatkuvasti seurattava jäsenistön kehittymistä ja tehtävä omia ennusteita tulevasta kehityksestä. Kokonaisjäsenmäärän lisäksi on tärkeää seurata kirkollisveroa maksavan eli ansiotyössä olevan jäsenistön määrän kehitystä. Veronsaajien palvelussa on julkaistu taulukko ansiotuloista kunnittain ja kirkollisverovelvollisuuksittain. Tiedot ovat tämän yleiskirjeen ilmestyessä vuodelta 2013, mutta ne päivitetään vuoden 2014 verotuksen valmistuttua.

Kuntaliiton ennusteen mukaan kunnallisverotilitykset kasvaisivat noin 0,5 prosenttia. Ennusteen perustana on asukasluvun ja ansiotulojen kasvu. Viimeaikaisen kehityksen perusteella kirkollisverotilitysten taso olisi noin kolme prosenttiyksikköä alemmalla tasolla. Kirkollisveron ennustetaan alenevan yli kaksi prosenttia. Kunta-/seurakuntakohtaiset erot saattavat olla suuria. Seurakunta voi tilata Kuntaliitolta kuntakohtaisen verotuloennustekehikon hintaan 223,20 euroa. Oman kunnan ennustekehikon avulla kirkollisveron ennustamiseen saa hyvän perustan.

Muutoksia vuoden 2016 alussa

Osuus yhteisöveron tuotosta poistuu ja tilalle tulee valtionrahoitus. Samassa yhteydessä valtio päätti alentaa seurakuntien verotuskustannuksia. Kirkolliskokous päätti muuttaa seurakunnan maksuja keskusrahastolle. Keskusrahastomaksu ja palkkaperusteinen työnantajan eläkemaksu alenee ja kirkollisveroperusteinen eläkerahastomaksu nousee.

Valtionrahoitus

Laki valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin tulee voimaan vuoden 2016 alussa. Mainitun lain mukaan seurakunnille lailla annettuja yhteiskunnallisia tehtäviä korvataan jatkossa valtion talousarviosta maksettavalla rahoituksella ja samalla luovutaan seurakuntien yhteisövero-osuudesta. Korvattavia yhteiskunnallisia tehtäviä ovat hautausoimi, väestökirjanpito- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpito. Kirkon keskusrahastolle maksettavan valtion korvauksen suuruus on 114 miljoonaa euroa vuonna 2016. Summa maksetaan Kirkon keskusrahastolle 12 erässä kuukausittain.

Kirkolliskokous päätti toukokukussa 2015, että 114 miljoonan euron valtionrahoituksesta jaetaan vuonna 2016 viisi miljoonaa euroa avustuksina kulttuurihistoriallisten rakennusten korjaushankkeisiin ja kaksi miljoonaa euroa käytetään Kirjurin ylläpito- ja kehitystyöhön. 107 miljoonaa euroa jaetaan seurakunnille euroa/kunnan jäsen - jakoperusteiden mukaan 31.12.2014 tilanteen mukaan. (Ks. Kirkkohallituksen yleiskirje 11/2015.)

Lakiehdotuksen neljännessä pykälässä säädetään siitä, että kirkon keskusrahaston tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle sen määräämät laissa tarkoitettujen tehtävien kustannusten seurantaa varten tarvittavat tiedot. Kirkon keskusrahasto käyttää tietojen toimittamisessa seurakuntien taloustilastoista johdettuja kustannustietoja. Seurakuntatalouksissa tulee edelleenkin tarkasti noudattaa Kirkkohallituksen ohjetta kustannusten kohdentamisesta.

Yleiskirjeen liitteenä on taulukko, jossa on seurakuntataloudelle tilittävät rahasummat. Valtionrahoitus tilitetään seurakunnille kuukausittain 12 erässä. Tarkka maksupäivämäärä ilmoitetaan myöhemmin.

Valtionrahoitus merkitään talousarvioon ja kirjataan seurakunnan kirjanpidossa toimintakatteen jälkeen tilille 5110(00) Valtionrahoitus. (Ks. **Sakasti**: Etusivu > Talous ja hallinto > Seurakuntatalous > Laskentatoimi ja tilinpäätös > Tililuettelo ja kirjausohje.)

Osuus yhteisöveron tuotosta

Tuloverolaista ja verontilityslaista on poistettu vuoden 2016 alusta lukien maininnat, joiden perusteella seurakunnille on tilitetty osuus yhteisöveron tuotosta. Verovuodelle 2015 kuuluvia yhteisöveroja tilitetään seurakunnille vielä vuosina 2016 ja 2017. Verohallinnolta saadun tiedon perusteella verovuoden 2015 viimeinen erä tilitetään lokakuussa 2017. Nämä osuudet yhteisöverosta kirjataan kirjanpitoon, kuten ne on tähänkin saakka kirjattu.

Kirkon keskusrahastomaksu

Kirkolliskokous on vahvistanut laskennallisen kirkollisveron perusteella määräytyvän Kirkon keskusrahaston perusmaksun suuruudeksi 7,5 prosenttia.

Seurakunnan laskennallinen kirkollisvero lasketaan siten, että verovuoden 2014 kirkollisverotuotto jaetaan seurakunnan kirkollisveroprosentilla. Seurakuntakohtaiset verovuoden 2014 kirkollisverotuoton ennakkotiedot ovat elokuusta lukien olleet nähtävissä Veronsaajien internet-palveluiden Tilastot osion kohdassa ”Maksuunpannut verot, verovuoden 2014 alustavat tiedot”: taulukon ”Marraskuun 2014 maksuunpanon mukainen tilitys verovuodelta 2013 (N181)” sarake D (ks. veronsaajat.vero.fi). Lopullinen tieto julkaistaan verotuksen valmistuttua lokakuun lopussa.

Eläkemaksut

Kirkolliskokous on vahvistanut palkkaperusteisen seurakuntien työnantajan eläkemaksuksi 24 prosenttia ja kirkollisveron perusteella määräytyvän eläkerahastomaksun suuruudeksi 4 prosenttia vuodelle 2016. Molemmat maksut muuttuivat. Seurakunnan verovuoden 2014 kirkollisvero vahvistetaan lokakuun lopussa, ennakkotieto on Veronsaajien internet-palvelussa (ks. ohje edellä).

Verotuskustannukset

Seurakuntien osuus verotuskustannuksista vuonna 2016 on 3,4 prosenttia. Yhtenä osana valtionrahoitusratkaisua ja yhteisövero-osuuden poistamista seurakunnilta oli niiden verotuskustannusten alentaminen. Verotuskustannukset määritellään Verohallinnosta annetun lain 30 §:ssä. Tähän saakka seurakunnat ovat maksaneet verotuskustannuksina 4,7 prosenttia Verohallinnon toimintamenoista. Vuoden 2016 alusta lukien osuus laskee 3,4 prosenttiin. Seurakunnissa vuoden 2016 verotuskustannusta voi arvioida seurakunnalle vuodelle 2015 vahvistetun verotuskustannuksen perusteella. Valtion vuoden 2016 talousarvioesityksen perusteella Verohallinnon toimintamenot alenisivat noin yhden prosentin. (Ks. Verohallinto: vero.fi → Veronsaajien palvelut.)

Henkilöstökulut

Kirkon nykyiset virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 31.1.2017 saakka. Kirkon työmarkkinalaitoksen valtuuskunta hyväksyi KiT:n ja muiden työmarkkinakeskusjärjestöjen neuvotteluissa syntyneen pöytäkirjan työllisyys- ja kasvusopimuksen (Tyka) toisen jakson palkkaratkaisusta. Sopimusratkaisun kustannusvaikutus kirkon sektorilla on alustavien laskelmien mukaan noin 0,65 prosenttia.

Työmarkkinalaitoksen toimisto aloitti neuvottelut maanantaina 15.6.2015 pääsopijajärjestöjen kanssa keskusjärjestöpöytäkirjan toteuttamisesta kirkon sektorilla. Neuvotteluita jatketaan ja niiden tuloksesta tiedotetaan erikseen.

KirVESTES 2014–2016 allekirjoituspöytäkirjan mukaan sopimusjakson palkantarkistus kohdennetaan käytettäväksi ensisijaisesti paikallisena järjestelyeränä harkinnanvaraiseen palkanosaan (HAVAan).

Järjestelyerän kohdentamisessa pidetään tärkeänä tuloksellisuutta tuottavan toiminnan edistämistä ja palkkausjärjestelmien kannustavaa soveltamista. Palkantarkistus toteutetaan helmikuun alusta 2016.

Kiinteistöjen ylläpitokulut

Kiinteistöjen ylläpidon kustannukset ovat kasvaneet viime vuosina noin kaksi prosenttia vuodessa. Ainoastaan kevyen polttoöljyn ja lämmityksen kustannukset ovat alentuneet. Halventuneen öljynhinnan ja alhaisen inflaation jatkuessa kiinteistöjen ylläpitokulujen kasvun odotetaan olevan noin yksi prosenttia.

Muuta huomioitavaa

Julkisyhteisöjen taloudenhoidon perustana on talouden tasapaino. Käytännössä talous on kuitenkin aina joko yli- tai alijäämäinen, mutta pitkällä aikavälillä sen tulee olla keskimäärin tasapainossa. Talouden suunnittelussa tulee ottaa huomioon seurakunnan talouden nykytilan yli- tai alijäämäisyys. Talouden tasapainon mittarina suositellaan käytettäväksi vuosikatteen määrän suhdetta tulevien investointien ja lainanlyhennysten vuosikeskiarvoon. Jotta seurakunnan vuosikatteen riittävyttä voidaan arvioida, on tulevista peruskorjaus- ja uusinvestoinneista ja lainanlyhennyksistä syytä tehdä vähintään viiden vuoden päähän ulottuva arviolaskelma.

Seurakuntatalouksissa tulisi tarkistaa, antaako tase oikeaa tietoa edellisten tilikausien ylijäämistä, rahastoista ja varauksista. Taseen vastaavaa-puolen rahoitusarvopapereiden, rahojen ja pankkisaamisten sekä muiden helposti rahaksi muutettavan omaisuuden raha-arvon tulee olla enemmän kuin vastattavaa-puolella olevien oman pääoman, yleiskatteisten rahastojen, ylijäämien ja varausten yhteismäärä. Jos määrissä on merkittävä epäsuhta, tulee asia korjata.

Niissä seurakunnissa, joissa uhkana on alijäämäinen talousarvio vuodelle 2016 tai joissa vuosikate ei riitä kattamaan vastaisia investointeja ja lainanlyhennyksiä, on laadittava talouden tasapainottamiseksi suunnitelma, joka ylittää vähintään kolmen vuoden päähän.

Seurakunnan voidaan katsoa olevan taloudellisessa kriisissä, jos vuosikate on ollut kahtena perättäisenä vuotena negatiivinen. Tilannetta heikentää huomattavasti taseeseen kertynyt alijäämä. Rahavarojen riittävyttä tulee myös tarkkailla. Jos rahavarojen riittävyys on alle 60 päivää, tulisi tilanteeseen kiinnittää huomiota ja pyrkiä korjaamaa tilannetta parempaan suuntaan. Velan määrä seurakunnissa on suhteellisen pieni. On kuitenkin joukko seurakuntia, joissa suhteellinen velkaantuminen on yli 50 prosenttia, joka on yksi kriisikunnan tunnusmerkistön raja-arvo. Tunnusluku kuvaa velan määrän suhdetta toiminta- ja verotuottoihin. Suhteellinen velkaantuminen -tunnusluvun kehitystä tulisi seurata säännöllisesti.

Jos seurakunta on taloudellisessa kriisissä, on talouden tasapainotustoimenpiteisiin ryhdyttävä välittömästi. Seurakunnan virkamiesjohdon (kirkkoherra ja talouspäällikkö) on käytävä avointa ja rakentavaa keskustelua sekä luottamushenkilöiden että työntekijöiden kanssa keinoista saada seurakunnan talous tasapainoon.

Talouden tervehdyttämiskeinoina suositellaan ensisijaisesti käytettäväksi kiinteistöjen määrän vähentämistä ja käyttökustannusten karsimista ja vasta tämän jälkeen henkilöstön määrään liittyviä ratkaisuja. Aina kun seurakunnassa tulee virka tai työsuhde avoimeksi, suositellaan tällaisen tilanteen hyödyntämistä henkilöstön vähentämiseksi. Samalla tilannetta tulisi hyödyntää myös jäljelle jäävän henkilöstön tehtävänkuvien uudelleen arviointiin ja laajentamiseen. Ellei edellä mainitut keinot riitä, on turvaututtava henkilöstön lomautuksiin ja aivan viimeisenä keinona irtisanomisiin.

Kirkollisveroprosentin korottaminen on yksi tapa vahvistaa seurakunnan taloutta. Veroprosentin korottamisen perustana olevat toiminnalliset ja taloudelliset perusteet tulee analysoida huolellisesti. Perusteet on syytä tuoda esiin mahdollisimman avoimesti päättäjien lisäksi myös seurakuntalaisille, jotta jäsenyys seurakuntaan voisi jatkua. Hallinnossa on hyvä tehdä ensin päätöksiä talouden linjauksista ja tiedottaa niistä, ja vasta sen jälkeen tehdään varsinaiset kirkollisvero- ja talousarvioesitykset. Mitä aikaisemmin tiedottaminen aloitetaan, sitä paremmat mahdollisuudet on sitouttaa jäsenet osallistumaan seurakunnan talouden tukemiseen veronkorotuksen avulla.

Tiedusteluihin vastaa taloussuunnittelupäällikkö Pasi Perander, sähköposti etunimi.sukunimi(a)evl.fi tai puhelin 09-1802 246.

KIRKKOHALLITUS

Jukka Kesitalo
kansliapäällikkö

Pirjo Pihlaja
kirkkoneuvos

ISSN 1797-0326